

« quantum, neenon et peccatorum variæ quantitates, similiter et qualitates, numeri et intentiones totaliter et lucide resulgebant. » Porro homo aliquis, qui propriam conscientiam multis delictis enormibus coquinatam habet, merito timet, tremit et contrastatur. Cum igitur ex fide constet, quod Redemptor noster ¹ peccata nostra ipse pertulit in corpore suo, et non solum peccata omnium in universalis, sed etiam singulorum in particulari solvenda sibi assumpserit, quid mirum est, si S. Marcus dicat : *Cœpit tædere et pavere; siquidem immenso quodam omnium peccatorum, a principio mundi usque ad finem illius commissorum et committendorum, pondere onustus erat?* Simon de Cassia ex hac Salvatoris nostri tristitia documentum quoddam elicit, singulis hominibus utilissimum ; ait enim ² : « Tristatur non propter sua, sed propter aliena peccata, tu vero propter tua dolores rem assume, nam quod lætitia vana admittitur, nunquam melius quam tristitia vera deletur. »

4. — In resuscitatione Lazari, ut S. Joannes refert ³, Christus infremuit spiritu et turbavit semet ipsum Jesus, rursum fremens in semetipso. « Quis enim eum posset? » inquit S. Augustinus ⁴, « nisi se ipso turbare? Turbatus est, quia voluit. Esurivit, sed quia voluit. Contrastatus est, sed quia voluit. Mortuus, sed quia voluit; in illius potestate erat, sic, vel sic affici, vel non affici. » At vero quamnam circumstantes ex hac ejus tristitia, conturbatione et fletu deduxerunt consequentiam ⁵. Dixerunt ergo Judæi : *Ecce quomodo amabat eum, Eandum prorsus consequentiam nos ex hac Christi in horto mœstia deducere possumus, præeunte nos in hac parte S. Ambrosio, qui ait ⁶ : « Sed quid mirum, si pro omnibus doluit, qui pro uno flevit? Et quid mirum, si pro omnibus moriturus, tædeat, qui Lazarum resuscitatur illacrymat? Sed et ibi pia sororis lacrymis commovetur, quia mentem humanam tangebant et hic alto operatur affectu, ut, quia in carne sua peccata nostra perimebat, mœrorem quoque animæ nostræ suæ animæ mœrore aboleret. Ecce, quomodo amabat nos. »* Etenim Redemptori nostro amantissimo non sufficiebat pati injurias, insultus, cruciatus, paulo post ei usque ad ultimum spiritum in monte Calvario inferendos, nisi insuper ex propria voluntate eligeret primam facere intensissimorum et acerbissimorum dolorum, quas in hac tristitia et agonia assumpsit et sustinuit, pro debitis nostris promptam exsolutionem; siquidem ut D. Chrysostomus ait ⁷ : « Quod sufficiebat redemptioni, non satis erat amor. »

5. — *Cœpit pavere et tædere.* Dionysius Carthusianus ait⁸ : « Tristabatur, atque dolebat anima Christi, loquendo de tristitia, prout est actus virtutis, seu charitatis, propter infirma membra sua. » S. Hilarius ait ⁹ : « Metuit, ne se Deum abnegent discipuli, quem cæsum et consputum et crucifixum essent conspecturi. » Subdit vero præcitatius Carthusianus ¹⁰, quod contrastatus fuerit Salvator propter eos, in quibus videt fructum Passionis suæ perire. Quod punctum etiam Simon de Cassia his verbis tangit ¹¹ : « Pro hominum ingratitudine tristabatur et acutius confodiebatur ex ista tristitia, quam ex poena. » Ludolphus Carthusianus similiter ait ¹² : « Possumus addere, quod ideo tristabatur, quia præscivit, quod tam acerbæ Passionis suæ flagella, et vulnera, et mors amarissima, in multis adhuc hodie miseris et obstinatis peccatoribus frustrari deberent. » Didacus Stella infinitum Christi amorem, quo nostram promovit salutem, devotis hisce meditatur affectibus ¹³ : « Propter amorem, quo te prosequitur, tristis est, quia te dæjectum videt; ideo mitis incedens te querit. Vide quantum te dilexit, siquidem tristitia premitur, ut te inveniat. » At vero quoniam mysterio Christus tristitiam suam distulit, donec in hunc hortum veniret? Audiamus Simonem de Cassia, dicentem ¹⁴ : « Pia est tristitia Christi, et ab ipso sancte suscepta in horto pinguedinis, ut in ipso puniretur, quod in horto primævus male fuit lætatus Adam. »

6. — *Cœpit pavere et tædere.* Est et aliud hujus tristitiae motivum, scilicet, quod, Christus lupum infernalem in perniciem pusilli gregis sui exsolatum, magisque quam unquam alias ferocientem videret : « Forsitan enim in articulo mortis suæ, » inquit S. Paschasius ¹⁵, « conspergit easdem consistentes in unum aeras potestates contra se, contraque genus humanum, pro quibus omnibus non sibi, sed pro nobis gemuit et oravit. » Cui consonat quod paulo ante ipsem Christus Apostolis suis dixerat ¹⁶ : *Ecce Satanas expeditit, ut cribraret vos sicut triticum.* Et paulo post ait ¹⁷ : *Hæc est hora vestra et potestus tenebrarum.* Apud eumdem Evangelistam legitur repulsa, quam Christus super pinnaculum templi et montis verticem constitutus, Lucifero in deserto dedit, postquam, licet confusus discesserit, rabiem tamen suam non omnino depositit, dicente sacro textu ¹⁸ : *Et consummata omni tentatione, diabolus recessit ab illo usque ad tempus.* Quale vero hoc tempus fuerit, quod sibi diabolus reservarat, pro novis et iteratis insultibus Christo a se inferendis, S. Athanasius in hec verba nos docet ¹⁹ : « Omnia sibi tentanda putavit, ut

« cognosceret quod prius non potuit cognoscere cum illum in monte tentaret, essetne ipse Filius Dei, an non. Tum enim cum pudore rejectus, observandum sibi suadebat tempus mortis, certus omnino, posse se per mortem, qua omnes in servitatem redegerat, etiam hunc tentationibus subigere. Scriptum est enim apud Lucam, quod cum consummasset diabolus omnem tentationem, abscesserit ab eo in tempus idoneum. Atqui hoc erat illud præsens tempus, in quo hostis ipse agnoscebat, fore, ut ab omnibus supplantaretur, si ab ista victoria excideret. » De Onia summo sacerdote legitur, quod quando Heliodorus in procinctu erat ad templi deposita depredanda : *Facies et color immutatus declarabat internum animi dolorem; circumfusa enim erat mæstitia quædam viro et horror corporis.* Porro de Christo ait Apostolus ²⁰ : *Christus assistens Pontifex, etc.;* hic igitur videns, Heliodorum infernalem in procinctu stare ad deprendandum electos et maxime Apostolos cunctaque alias animas, quas inestimabili sanguinis sui thesauro redempturus erat, sine dubio longe magis et vehementius contrastatus fuit. Hic tamen timor et cordis angustia a Christo per stratagema in se exhibitus fuit, ut serpentis hujus deluderet astutiam, suamque ipsi celaret divinitatem, ne forte morti suæ poneret obstaculum, prout postea Christum promissum redemptorem esse credens, per uxorem Pilati facere tentavit. Christus Dei Filius de se ait ²¹ : *Ego autem sum vermis et non homo, opprobrium hominum et abjectio plebis, omnes videntes me deriserunt me, locuti sunt labii et moverunt caput; quæ omnia ad unguem in ejus passione ad impleta fuere:* « Sicut enim verme occultatur pisces hamus, » inquit Euthymius ²², « et sic deprehenditur pisces; sic Dominus Jesus, quasi verme humanitatis occultans hamum divinitatis, comprehendit Leviathan. » Idem Psalmista alibi ait ²³ : *Draco iste quem formasti ad illudendum ei.* Christus enim se dæmoni occultans, eumdem ex aquis illis, de quibus in Apocalypsi dicitur ²⁴ : *Aquæ multæ populi multi, agonizantem et tremulum foras extraxit, quia diabolus videns Christum timentem, contremiscentem et afflictum, eumdemque proinde hominem purum, aliquæ similem esse credens, humanam ab ipso consummari redemptionem non impedivit; et consequenter ejus tyranniden, id est idolatriam, prosterni et profligari ignoranter permisit; haec ratione factum est, quod cultus, qui antea falsis et fictis attribuebatur numinibus, deinceps sanctissimæ Crucis deferretur:* « Cui proinde bene competit, » inquit idem Euthymius ²⁵, « quod de David ait Scriptura : *Et ipse quasi tener-*

¹ DION. CARTH., in Matth. — ² S. HIL., in Matth. — ³ DION. CARTH., i.e. — ⁴ SIM. DE CASS. — ⁵ LUD. CARTH. — ⁶ DID. STELLA, in Luc. — ⁷ SIM. DE CASS. — ⁸ S. PASC., in Matth. — ⁹ LUC., XXII, 31. — ¹⁰ Ib., V, 52. — ¹¹ LUC., IV. — ¹² S. ATAHN., de Pass. et Cruce:

¹ II MAC., III, 16, 17. — ² HEB., IX, 41. — ³ Ps. XXI, 7.

⁴ EUTHYM., ib. — ⁵ Ps. CIII, 5. — ⁶ APOC., XVII, 15.

⁷ EUTHYM., ib. — ⁸ II REG., X, III, 8.

« rimus ligni vermiculus, qui uno impetu occidit octingentos. »

7. — *Cœpit pavere et tædere.* S. Ambrosius ait ¹ : « Suscepit tristitiam meam, ut mihi suam lætitiam largiretur. » Quot sunt, qui in ultimo mortis articulo faciem adeo terribilem habent, sed exultant et jubilant? Hic autem genuinus est tristitia Christi effectus, qui a morte omnem sustulit amaritudinem, quia mors, in virtute hujus tristitiae et reliquæ Passionis Christi, veræ vitæ porta facta fuit. Unde idem S. Ambrosius : « Et vestigis nostris descendit usque ad mortis ærumnas, ut nos suis vestigis revocaret ad vitam. » Simon de Cassia de hac Christi in horto tristitia ita discurrevit ² : « Ut intellectus altior inclarescat, simila erat mors Christi, quæ duplē nostram devoravit. Mortem incurrerat humanum genus, a primo parente per omnes propagatam progenies, in anima similiter et in corpore; rei experientia docente. Christus vero in corpore, non anima, unicam mortem accepit, qua debellavit et binam. Quod tantum mors corporis adversus mortem corporum decertasset, fecissetque victoriam, magnæ utique fuisset potentiae. Quod vero mors corporis mortem devoret animalium, ipsarumque vita ex corporis morte consurgat, hoc omnium mortuum scientiam supertranscendit, quod propensioris et divini mysterii fide scibilis fuisse opificium novimus. Tristabatur ergo illa infinita et amabilis anima usque ad mortem, quousque videlicet novus mortis occasus antiquum mortis occasum excluderet et occasus occasum ad vitam revocaret. » Dionysius Carthusianus hujus tristitiae et anxietatis tres ostendit rationes, dicens ³ : « Primo ad ostendandam veritatem humanæ naturæ in se. Secundo ad subveniendum nobis, quia per harum affectionum pœnalitatem, maximum gratiam meruit nobis. Tertio ad consolationem nostram, videlicet ne viri virtuosi pusillanimes fiant, cum sentiunt se mortem instantem timere, quando et Christus eam expavit. » Lucas Brugensis ait ⁴ : « Quod martyres quidam lætissimi mis animis mortem adierint, divina consolatio fuit, quam licet haberet præsentem, Christus sibi ipsi negavit, non tantum non permittens, ut gaudium ex superiori animæ parte fueret in inferiorem, verum etiam de industria desigens cogitationem in mortem, et dirissima quæque quæ impenderent supplicia, quo tristitiam in se excitaret. » Voluit igitur semetipsum hoc privare solatio, quod habere potuisset, ut illud abundantius communicaretur martyribus, cunctisque aliis, qui in progressu sæculorum pro ejus essent amore passuri.

¹ S. AMB., ib. — ² SIM. DE CASSIA, ib. — ³ DIO. CART. in Matth. — ⁴ LUC. BRUG., in Matth.

8. — *Cœpit pavere etc.* scilicet ex motivo compunctionis; nam ut S. Augustinus ait¹: « Non conditio nis necessitate, sed miserationis voluntate tristitia suscepit, ut transfiguraret in se corpus suum, quod est Ecclesia, cui caput esse dignatus est. » Ad consolationem igitur membrorum, caput pati voluit, ut per suam compassionem nostras alleviaret afflictiones. Porro observandum est, quod compassio dolor quidam sit, pro alienis miseriis et ærumnis a nobis assumptis, et a simpatia, quam compatiens cum persona afflita habet, derivatus; exiguitate plenam quamdam et vehementem cognitionem, et apprehensionem mali alieni, ingentemque supponit amorem. Hujusmodi erat compassio Apostoli, dicentis²: *Quis infirmatur, et ego non infirmor?* Consequens est igitur, quod Christi erga nos compassio, supertranscendens fuerit, siquidem in ipsa omnes prædictæ concurrerunt circumstantiae. Scilicet simpatia, propter naturam nostram assumptam. Cognitio omnium perfectissima, quæ dari possit. Ac demum amor et charitas ardentissima. Porro quantum nobis Christus compassus fuerit, facile deduci potest ex sequentibus S. Pauli verbis³: *Non enim habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatum autem per omnia.* Hugo Cardinalis in illa verba: *Tristis est anima mea usque ad mortem, ea hunc sensum habere dicit*⁴: « Dolore compassionis, quo mundo compati, tristis est anima mea usque ad mortem. id est quoque pro ipso sustineam mortem. » S. Laurentius Justinianus ait⁵: « De tuo habuit, non de suo. Pavorem habuit propter te. Horrendæ mortis tedium pertulit propter te. Potius miserationem mirare quam pœnam; magis charitatem, quam formidinem lauda. »

DISCURSUS XI.

DE DOLORIBUS, ET PASSIONE, QUÆ REDEMPTORIS ANIMUM INTERIUS AFFLIXIT.

IDEA SERMONIS. — 1. Nulla creatura comprehendere potest numerum et magnitudinem dolorum Christi. Quid S. Cath. Sen. circa illos dolores revelatum fuerit. Causæ interioris doloris Christi. — 2. Peccata nostra fuerunt instrumenta passionis Christi. Christus ab initio nativitatis sua portavit crucem. — 3. Imo, a primo instanti conceptionis suæ, pœnissima Christi crux fuit continuus aspectus nostrorum peccatorum. — 4. Eadem materia. — 5. Infinita tormenta æternæ damnationis quibus peccata puniuntur, summopere affligebant Christum. — 6. Detestabilis ingratitude Hebreorum Christum valde cruciavit. — 7. Applicatur ad hoc intentum historia venditi Josephi. — 8. Omnes dolores nostri per dolores Christi patientis dulcificati sunt.

¹ S. AUG., in Ps. LXXXVII. — ² II COR., XI, 29. — ³ HEB., V, 15. — ⁴ HUG. CARD., in Matt. — ⁵ S. LAUR. JUSTIN., de Triumph. Chr. agon.

Repleta est malis anima mea. Ps. LXXXVII, 4.

1. — Dolores Passionis Christi in tanto numero, adeoque acerbi fuerunt, ut nulla creatura, sive humana, sive angelica, illos unquam comprehendere possit; unde Filius Dei Æternum Patrem suum his verbis affabatur¹: *Tu scis improperium meum et confusionem meam.* — *Tu scis,* inquit, quasi diceret: nullus alius hoc novit. Certissimus creaturæ, sive angelicæ, oculus, ad passionum externarum atrium duntaxat pertingit: ad sanctuarium autem, sive ad sancta sanctorum dolorum interiorum, nullus unquam oculus penetravit, de quibus per os Psalmistæ lamentabatur, dicens²: *Repleta est malis* (id est, ut Glossa interpretatur, *doloribus*) *anima mea.* S. Thomas his Psalmistæ verbis uititur ad ostendendam pœnarum interiorum acerbitatem. At enim³: *Non fuisset anima ejus malis repleta, si non secundum totam animam passus esset.* Idipsum D. Seraphicus confirmat, dicens⁴: *Christus passus est in omni corporis parte.* Ecce tibi atrium templi. At vero sancta sanctorum subdit, inquiens: *Et in omni potentia animæ, et in superiori portione rationis.* Hanc igitur ob causam Laurentius Justinianus ait⁵: « Omne nem humani ingenii excedit altitudinem, doloris et amoris ipsius latitudo. In illo complebatur, quod in Threnis ore prophetico dicitur: *Foris interfecit gladius, et domi mors similis est.* In corpore qui dem passionis sæviebat gladius, et in mentis habitaculo morioris torrens maxime inundabatur. » In vita S. Catharinae Senensis legitur, quod de doloribus interioribus crucifixi Sponsi sui disserens, retulerit, quod postquam quædam Ancilla Dei (hoc nomine semetipsam in epistola quadam ad magnum quemdam Prælatum scripta describit) sponsum suum interrogasset, quænam pœna in ipso major fuisse, corporis, an vero desiderii? hic ei responderit: Inter pœnam sensuum, vel corporis, et pœnam mentis nulla fieri potest comparatio. Idem Justinianus modum quo anima doloris capax esse possit, in hæc verba exponit⁶: « Tota passionis omnis vis, corporis cruciatus in animæ virtute pendebat. Quicquid caro patitur, anima mediante, eadem que sentiente patitur. Tolle a corpore animam et ad quæque tormenta insensibile redditur. Incide ipsum, adure, percutere, dilania, et dolet nihil, neque proclamat. Unde hoc? nisi quia abest illa quæ prius vetegebat, dolebat, regebat, atque intelligebat? » Enim vero tametsi humanitas a Verbo assumpta, sibique et naturæ divinæ indivisibiliter et hypostaticæ unita fuerit, Christus tamen modum invenire novit, quo humanitas pati et affigi posset, haud secus, ac si hæc unio minime intercessisset; unde idem S. Laurentius ait⁷: « Uno

¹ Ps. LXXVIII, 20. — ² Ib., 4. — ³ S. THO., 3 p. q. 46. — ⁴ S. BON., Brevilog. — ⁵ S. LAUR., c. 19. — ⁶ Id., ib. — ⁷ Id., ib.

DE GESTIS POST ULTIMAM COENAM, DISC. XI.

« tempore et Dei fruebatur visione (quia anima ipsius ab instanti creationis beatæ fuit) et intollerabili passione gemebat. »

2. — P. Bollandus revelationem quamdam refert, B. Angelæ de Fulginio factam, cuius virginis hæc sunt propria verba¹: « Fuit mihi denunciatus dolor ille acutus, qui dolor fuit tantus, quod cor non sufficit ad cogitandum, nec lingua ad dicendum. » Christus, in Psalmo LXVIII, in quo, ut supra diximus, passio ejus manifeste predictur, se in alto mari a tempestatibus conquassatum fuisse conqueritur, inquiens²: *Veni in altitudinem maris, et tempestas demersit me.* At vero ad exprimendos dolores interiores, sequentia verba præmisserat: *Intraverunt aquæ usque ad animam meum, inflexus sum in limo profundi.* Quæ verba S. Bernardus ut in discursibus præcedentibus diximus, de crucifixione exponit. S. Thomas autem, postquam hanc statuisset conclusionem³: « Dolores quos Christus passus est, omnes excesserunt dolores, quos homines pati possunt in hac vita », paulo post dolorum interiorum causam declaratur, ita scribit: « Doloris interioris causæ fuerunt. Primo quidem omnia peccata humani generis, pro quibus satisfaciebat patiendo; unde ea quasi sibi adscribit, dicens in Ps. : *Verba delictorum meorum.* Secundo specialiter casus Judæorum, et aliorum in ejus morte delinquentium, et præcipue discipulorum, qui scandalum passi sunt in Christi passione. Tertio etiam amissio vitæ corporalis, quæ naturaliter est horribilis humanæ naturæ. » In tractatu I, discursu XIV, probavimus fusius, instrumenta mortis et passionis Christi non fuisse flagella, spinas, clavos, aut crucis patibulum, sed sola peccata nostra. Quis autem nescit, hæc a primo Incarnationis ipsius instanti ejus transfixisse animam? nam ut Doctor Seraphicus ait⁴: « Volve et revolve vitam boni Jesu, et non invenies eum nisi in cruce, ex quo enim carnem assumpsit, semper in pœna fuit. » In vita S. Catharinae Senensis legitur, Christum eidem dixisse: Numquid recordaris, quod quando tibi nativitatem meam manifestavi, tu me videris in specie parvuli infantis recens nati, crucem ad collum gestantis? Considera igitur, quod quando Verbum Æternum carnem in utero Mariæ assumpsit, tunc crux incepit desiderii, atque hæc crux mihi longe major pœna fuit quam illa aliarum, quas unquam in corpore meo passus fui. At vero quando me vidi vicinum complemento desiderii hujus, id est, quando flagella et reliqua tormenta conspexi, mihi videbar ad Pascha me pervenisse; et ideo discipulis meis in cena dixi⁵: *Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum.* Subdit vero historia eodem in loco aliam quamdam animæ patientis Redemptoris anxietatem et dolorem. Eadem

¹ BOLL. — ² Ps. LXVIII, 1. — ³ S. THOM., ib. — ⁴ S. BON., ser. 3 de Pass. — ⁵ LUC., XXII, 43.

namque sanctissima virgo Petro Cardinali Hosiens, illius temporis sacri Collegii Decano, scribens, ut illo majus excitaret salutis animarum desiderium, eidem aliquam quamdam explicavit desiderii Christi crucem, non minus ponderosam. exinde præcipue nascentem, quia scilicet videbat pretiosissimi sanguinis sui effusi abundantiam in multis tam exiguum habituram esse profectum. Porro ratio cur vix etiamnum natum se huic prædictæ sanctæ virginis, crucem in humeris portantem exhibuerit, diu ante a semetipso his verbis expressa¹: *In laboribus a juventute mea;* ubi versiones diversimode vari at, siquidem Chaldaeus legit: *Expirans a juventute mea;* ali: *moriens, moribundus, agonizans, pene mortuus a puero.* Auctor Operis Imperfecti refert, tres Reges Orientales, qui Christum recens natum a fasciis adoraturi, properarunt in Bethlehem, in prodigiosa illa stella parvulum quemdam cruce in humeris onustum infantem non sine stupore vidisse. In cujus probationem observanda est prophætia Isaiae dicens²: *Parvulus natus est nobis, cuius imperium super humerum ejus.* Adeoque crux ipsius quoque associavit infantiam, dicente S. Bernardo³: « Crucem quam imperii nomine significavit, nativitatì statim adjunxit, quia profecto a nativitatì exordio passio Christi simul exorta est. »

3. — Imo diu ante diem natalis sui, scilicet in primo incarnationis sue, in utero virginali factæ, instanti, dedit passionis sue exordium. S. Paulus illum introducit Æternum Patrem suum in hæc verba alloquenter⁴: *Hostiam et oblationem noluisti, corpus autem aptasti mihi; tunc dixi: Ecce venio;* quasi diceret, inquit Doctor Angelicus⁵: « Quando corpus aptasti mihi in conceptione, tunc dixi: « Ecce venio ad passionem. » Alii, loco verbi *aptasti* legunt *perforasti*, quasi jam ab hora conceptionis sue, a spinis transfixus, et a clavis manus et pedes perforati fuissent⁶: *Quoniam ergo in flagella paratus sum, et dolor meus in conspectu meo semper.* Confirmatur idipsum per protestationem sequentem, coram eodem Patre suo Æterno factam scilicet⁷: *In capite libri scriptum est de me, ut faciam voluntatem tuam.* Quis enim hic liber erat, de quo loquebatur? S. Mattheus inquit: *Liber generationis Jesu Christi, etc.* In primo autem hujus libri folio, id est, in Incarnationis sue instanti, executio voluntatis Patris impressa erat, hæc scilicet, ut pro salute humani generis pateretur et moreretur. Observandum quoque est, quod ipsemet Christus amarissimum mortis sue calicem, cui post modicum labia sua in horto Gethsemani admotus erat, hoc titulo inscriperit⁸: *Non mea, sed tua voluntas fiat;* quæ verba alludunt ad illa: *Ut faciam voluntatem tuam,* id est, ut S. Thomas exponit⁹, « offerendo me ipsum

¹ Ps. LXXXVII, 16. — ² ISA., IX, 6. — ³ S. BER., S. 37 de Vita. — ⁴ HEB., X, 5. — ⁵ S. THO., ib. — ⁶ Ps. XXXVI, 18. — ⁷ HEB., X, 7. — ⁸ LUC., XXII, 42. — ⁹ S. THO., ib.

« ad redemptionem humani generis » Teophylactus similiter ait¹: « Voluntas Dei Patris est, quod Filius pro mundo immoletur. » Enim vero in quibusdam hominibus vidimus per experientiam, quod per solam mortis imminentis apprehensionem, intra unius duntaxat noctis spatium, totaliter in capite et barba incanuerint; alii vero præ nimia doloris vehementia mortem obierint, prout varie testantur historiæ. Imaginemini igitur nunc vobis, quales intra triginta trium annorum vitæ Redemptoris spatium, interiores ejus dolores fuerint, qui assidue cum dicat²: *Et dolor meus in conspectu meo semper, apprehendebat, imo præsentia sibi habebat omnia poenarum suarum instrumenta, tam corporalia quam spiritualia.* Etenim, ut supra probavimus, peccata nostra fuerunt carnifices illi qui Dei Filium dilacerarunt: hæc enim veluti totidem vultures cor ejus incessanter transadigebant. Unde contemplatus quidam poenissimum Christi crucem fuisse dicit, continuum omnium peccatorum nostrorum aspectum, quæ veluti crudelissimi carnifices illum cruciarunt. En verba ipsius: « Peccatorum totius mundi omnium et singulorum clara cognitio, et repræsentatio, nec non de iis universalis contritio, ob honorem Patris tam graviter offendit. Hæc enim offensa Patris magis eum afflxit, quam tormenta externa. » Enim vero ab illo momento quo conceptus fuit, usque dum in cruce expirans tradidit Spiritum, omnia peccata ab Adam usque ad finem sæculorum commissa, omnia, inquam, generatim, et singula in particulari, sibi semper præsentia habuit, quia illa sibi tanquam propria vendicavit, ut rigorosam pro illis divinæ justitiae satisfactionem penderet. Atque ideo quemadmodum ex una parte Deum tantopere amabat, videbatque injurias et offensas, erga bonitatem et majestatem illam infinitam commissas; ex altera vero parte viscerissime diligebat animas, et cognoscebat, peccata in illarum vergere perniciem et ruinam; ad mitigandum iram Dei, simulque ad offerendum in satisfactionem debitorum nostrorum inæstimabile meritorum suorum pretium, sese continuo affligere non desinebat. Nam ut B. Angelæ de Fulginio revelatum fuit³, « Vita sua non fuit nisi amarissima poenitentia, cum qua fuit associatus continue in vita præsenti, ita ut ab hora, in qua anima Christi fuit creata, et infusa in suo sanctissimo corpore, in utero Virginis, usque ad illam horam ultimam, in qua sanctissima anima recessit ab illo sanctissimo corpore, per acerbissimam crucis mortem, nunquam stetit sine illa societate. » S. Laurentius Justinianus ait⁴: « Quemadmodum omnes cognitione antecessit, ita etiam et mœrore. Apposita est illi scientia, appositus est et dolor. Secundum bonitatis, sapientie, charitatis, majestatisque Dei no-

¹ THEOPH., ib. — ² Ps. XXXVII, 18. — ³ BOLLAND., ib.

— ⁴ S. LAUR., ib.

titiam doloris cremebatur incendio. Affligeatur itaque pro offensa Dei, pro abjectione sui, non propter se, sed pro contemptu gratiae, pro futura sui corporis mystici persecutione, et pro plebis Hebraeorum reprobatione. Afficiebatur in singulis, afficiebatur pro omnibus. Hoc voluit Propheta sentire, cum diceret: *Omnes nos quasi oves erravimus, unusquisque in viam suam declinavit, et Dominus posuit in eo iniquitates omnium nostrum.* Modo igitur quodam indicibili in omnibus electis suis omnia perferebat penitentia. » Taulerus theodidactus similiter hoc punctum tetigit, scilicet, quod peccata generis humani Christum ab illa hora interius continuo crucifixirint, in qua adimpletum fuit verbum illud Redemptoris¹: *Verbum Dei cecidit inter spinas;* quia descendit et habitavit in terra, de qua ipsem homini prædixerat²: *Spinas et tribulos germinabit tibi.* En verba Tauleri³: « Ea præcipue passionis Christi ratio erat, quod apertissime intelligeret, quanta injuria, quisve contemptus præstantissimæ divinitati sua per humani generis peccata inferendus esset. Quanta vero hæc Christi cognitio omnium simul et celestium, et terrestrium notiones sublimior, atque subtilior erat, tanto et mœror atque augustia illius gravior, atque cumulator fuit. »

4. — Auctor quidam multa pietate et doctrina conspicuus, de hac materia sequentibus verbis discurrevit: « Dolor quo Dominus noster de peccatis nostris doluit, longe major fuit, et intensione, et aestimatione, quam ullus dolor, qui in hominem cadere possit. Sed dispensatore factum est, ne vis ejus in corpus se proferret, nisi quando et quantum Domino videbatur. Habebat enim plenissimum omnium affectum, appetitus inferioris, et commotionis spirituum, et sanguinis dominium. Fuit hic dolor continuus, ab initio conceptionis usque ad finem vitæ, sicut et apprehensio peccatorum; quamvis non semper æque in appetitum inferiorem, et corpus permissus sit redundare. In horto laxatae habenæ per sudorem sanguineum, et reliquo Passionis tempore; nimis ut pars inferior non solum extrinsecus flagellis, spinis, cruce, sed etiam intrinsecus tristitia spontanea affligeretur. »

5. — Cognoscebat insuper aperte infinitum æternæ damnationis tormentum, quod generi humano, ab ipso æterno ardentissime amato, imminebat; hancque perditionem, effectum sciebat esse peccati, quod utpote gravissima contra Deum commissa injuria, ipsum extreme affligebat. Eodemque tempore de peccatis in semetipso sumebat vindictam, atrocissimis habenas laxando doloribus: *Dolor meus in conspectu meo semper: Intraverunt*

¹ MARC., IV, 7. — ² GEN., III, 18. — ³ TAULER., de Vit. et Pass. Christi.

tqx usque ad animam meam. Enimvero vehementia tristitiae et anxietatis animi, communiter ab apprehensione malorum extermorum nobis imminentium procedit; hæc autem in summo gradu constituta erant, quia Christus illa sibi assumpserat ad exsolvendum debitum innumerabilium peccatorum generis humani, quorum singula ne quidem per quandam poenarum infernalium æternitatem expiri poterant. Praeterea præsentes sibi habebat omnes cruciatus, contumelias, cunctaque alia excessiva tormenta, quibus innocentissima ejus humanitas erat discruicanda. Qua de re B. Angela de Fulgino sequentem habuit revelationem, quam hisce verbis enarrat¹: « Anima mea intelligebat multiplicem causam, et rationem, quare dolor ille fuit acutissimus. Anima enim illa erat sine omni peccato, et sanctissima, et pro se nullam habebat recipere punitionem: solum recipiebat eam pro nostro amore, et nobis ingratis, et inimicis, et indignissimis, qui etiam dum nos redimebat per passionem, ipsum deridebamus, et subsannabamus. Item quia peccatum crucifigentium fuit maximum, ideo anima illa, quæ omne peccatum odiebat, et sibi displicebat, multum doluit de eo, plus quam de alio peccato. Item quia gentes erant mulæ, que istud peccatum fecerunt, Gentiles enim, et Judæi, et fere omnis orbis contra eum in die festo fuerunt convenientes, quantum ad nationes; ideo dolor grandis. »

6. — Simon de Cassia super illa verba Judæorum²: *Si non esset malefactor, non tibi tradidissemus eum. Invenimus subvertentem gentem nostram etc.* ita scribit: « Nimis pateris bone Jesu, cui virtus in vitium ab improbis vertitur; et dura est cujuspiam hominis passio, cum innocentia pro criminis computatur: magis enim ex his quam ex corporeis flagris mens ipsa configitur, et plus quam flagella corpus, animam ista diverberant. » Porro quam vehementer detestabilis illa populi Hebrei ingratitudo Christum cruciarit, ex sequenti lamento facile deducitur, in quo Christus per os Davidis ait³: *Si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuisse utique, et si is qui oderat me, etc.* Etenim canes quantumcunque indigne habeantur, contra suos tamen dominos nunquam ferociunt, sed verbera tolerantimo percussions blandimentis suis recompensare satagunt. Quis autem populus inter omnes alios majoribus a Deo affectus fuit beneficii, populo Judaico? Siquidem⁴ *pertransiit benefiendo et sanando omnes. Notus in Judæa Deus, in Israel magnum nomen ejus. Non fecit taliter omni nationi?* Et tamen cum in terram descenderit, ut hunc populum præceteris, quasi primo omnium loco, redimeret⁵: *Non sum missus, nisi ad oves, quæ perierunt domus*

¹ BOLLAND. — ² SIM. DE CASSIA. — ³ PS. XLV, 13.

⁴ ACT., X, 38. — ⁵ PSAL. LXXXV, 2. — ⁶ PSAL. CXLVII, 20.

⁷ MATT., XV, 20.

Israel, quantis contradictionibus, ignominiis, calamitiis, tormentis et poenis vituperosissimam ei mortem intulerunt?

7. — Quando Joseph, qui postea Salvator Ægypti appellatus fuit, a patre ad fratres requirendos missus est¹: *Fratres meos quæro, nunquam sibi persuadere potuisset, illos tandem in traditores et iuimicos suos fore transmutandos.* Merito igitur Salvatori totius mundi excessivam conciliauit afflictionem, quod oves illæ, pro quarum salute e sinu Patris descendebat, ad eum dilacerandum degeneratur essent in lupos. Qua de re B. Angela de Fulgino lamentatur, inquit²: *Facta est mihi hereditas mea quasi leo in sylva, dedit contra me vocem. Lucas Brugensis considerans, qualiter Hebræi adversus Christum in patibulo crucis suspensum, suas laxaverint serpentinas lingas, inquit³: Patiatur corpore tormenta acerbissima et nihilominus animus pungebatur, affligeatur, exagitatur conviciis asperrimis atque indignissimis, quibus Satan procul dubio eum vulnerare conabatur. »*

8. — P. Cornelius a Lapide verba illa Isaiae considerans: *Vere languores nostros ipse tulit, ex auctoritate theologorum, aliorumque sacrorum interpretum, hanc amplectitur opinionem, scilicet⁴:* « Nostros morbos et languores (cum sint pœnae peccati originalis, et sæpe ob peccata actualia cuique a Deo infligantur) aliquid addidisse doloris et cruciatus Christo patienti, ipsumque, ut eos curaret et tolleret, peculiares aliquas partes, vel pœnarum aliquod augmentum subiisse, et tolerasse. Omnes ergo dolores quos tolerarunt, vel tolerant electi, transierunt per illam sacram humanitatem, indeque facti sunt nobis dulces et amabiles, ut aiebat quædam sancta virgo morbo afflita. » Idem quoque scriptor ex D. Chrysologo ser. CL, sequentia citat verba⁵: « Christus venit suscipere infirmitates nostras et suas nobis conferre virtutes, ferre tædia, referre sanitates; quia medicus qui non fert infirmitates, curare nescit, et qui non fuerit cum infirmo infirmatus, infirmo non potest conferre sanitatem. » Verum enim vero omnibus hactenus dictis insuper addendum est, Redemptorem nostrum omnia pati voluisse, absque eo quod vel minimam consolationem internam admitteret; hoc enim indicat, dicens⁶: *Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Porro martyres in crudelissimorum suppliciorum suorum carnificina gaudebant et exultabant, quia interius in ipsorum cordibus celestium consolationum abundabat suavitatis; non vero sic Christo nostro accidit, qui proinde conqueritur, dicens⁷: *Factus sum sicut homo sine adjutorio inter mortuos liber.* Quasi dicere

¹ GEN., XXXVII, 16. — ² JER., XII, 18. — ³ LUC. BRUG., in Matt. — ⁴ CORN. A LAP., in Isa. — ⁵ CHRYS., S. 150.

⁶ MATT., XXVI, 46. — ⁷ PS. LXXV, 5.